

Motion till riksdagen

1987/88:K816

av Siri Häggmark (m)

om instiftande av en ny förtjänstorden

Efter beslut i statsrådet den 14 juni 1985 om att upprätta en ny norsk orden, fastställde konung Olav V samma dag statuter för "Den Kgl. Norske Fortjenstorden" (ändrade den 18 juni 1986, då riddargraden uppdelades). Ändamålet uttrycks i § 1: "Denne orden tildeles utenlandske statsborgere som belønning for saerlig fortjenstfullt virke for norske intresser. Den kan tillike tildeles norske borgere som er fast bosatt i utlandet for tilsvarende fortjenester og ogsaa utenlandske offentlige tjenestemenn for diplomatiske og konsulaere fortjenester."

Det framhölls vid instiftandet, att huvudsyftet därmed var att tillmötesgå det i ständigt ökande grad framkomna intresset för att giva ett officiellt erkännande av det bistånd som givits norska intressen till följd av ett ökat norskt engagemang i utlandet. I viss utsträckning hade S:t Olavs-orden använts för detta ändamål, men detta hade fört till delvis olikartade kriterier vid ordensförläning till norska och utländska medborgare. Förtjänstorden sägs därför utgöra ett komplement till S:t Olavs-orden. Det förutses emellertid att tilldela Förtjänstorden i de tillfällen ordensförläningen sker efter en viss automatik, t. ex. till norska honorärkonsuler och till diplomater från länder, som vid sina ordensutnämningar på reciproitetgrund utnyttjar en orden av motsvarande kategori.

Det uppges att Danmark, som endast disponerar en enda allmän förtjänstorden, f. n. överväger instiftandet av en liknande orden. Däremot vidareutvecklades icke de i mitten på 1970-talet framkomna planerna på att skapa en särskild "protokollsorden" i Förbundsrepubliken Tyskland.

Eljest är den internationella erfarenheten, att nya utmärkelseecken tillskapas vid påkommande behov. Under 1986 resp. 1987 tillkom en ny förtjänstorden i den västtyska delstaten Nordrhein-Westfalen och konungariket Nya Zeeland, båda socialdemokratiskt styrda. Senaten i 750-årsjubilerande Berlin instiftade i anledning av jubileet hösten 1987 "der Verdienstorden des Landes Berlin", att i band bäras om halsen. Därmed har samtliga västtyska delstater, utom Hansastäderna Bremen och Hamburg samt länderna Hessen och Schleswig-Holstein, skaffat egna landsförtjänstordnar. I Finland instiftades under åren 1977–1983 åtta utmärkelseecken genom att införas i Finlands författningssamling, varmed de erhöll statlig karaktär, i Danmark tillkom år 1978 ett nytt förtjänstecken (egentligen en silvermedalj) för 25 år som reservofficer och slutligen erhöll Norge under

1982 en uppsättning försvarsmedaljer (Forsvarets medalje for edel dåd, Forsvarsmedaljen – med eller utan laurbaergren – samt de tre försvarsgrenarnas "vernedyktighetsmedaljer") jämte den redan 1971 instiftade Heimevernets fortjenstmedalj.

En jämförelse med internationella förhållanden talar således för att Sverige återfår ett mångsidigt, ehuru reformerat, officiellt belöningsystem, gärna restriktivt men dock ej så exklusivt att det kommer att sakna praktiskt betydelse. Teoretiskt bör varje medborgare, oavsett samhällsställning, som gjort en samhällsinsats eller åstadkommit något utöver det ordinära, ha möjlighet att ifrågakomma för en lämplig belöning, orden eller medalj, enligt de kriterier som tillämpas inom vår omvärld, dvs. europeiska grannländer med likartad social struktur. Regeringen fastställde på 1950-talet – och dylika detaljregleringar är icke ovanliga utomlands (bl. a. har Belgien motsvarande *Règlement relatif à l'attribution de Décorations des ordres nationaux aux fonctionnaires et agents des administrations ministérielles*) – s. k. normalplaner för "tjänsteordnarna"; i ett reformerat ordenssystem må dessa endast avse *minimitider* och därutöver bör alltid krävas *särskilda förtjänster* utöver själva tjänsteutövandet i sig.

Nordstjärneorden bör snarast återfå sin ursprungliga karaktär och utformning med det svarta bandet, både av historiska traditionsskäl och av hänsyn till de kvarlevande 9 000–10 000 svenska ordensinnehavare, som ännu i dag utgöra orden.

Med förebild i den nya norska förtjänstorden bör i stället för "utrikes bruk" nyinstiftas en särskild förtjänstorden, förslagsvis efter riksvapnet benämnd "Tre Kronors orden" (eller, möjligen, "Kronorden"), med det nuvarande blågula bandet. Insignierna (se skiss) bör vara enkla och till utförandet ansluta till exempelvis belgiska Leopold II:s orden och brittiska Empire-ordens båda lägre klasser ("OBE" och "MBE") med förgyllda korsar resp. – för den lägsta riddargraden – polerat silverkors.

Norstjärneorden, vilken ju uttryckligen instiftats för förtjänster om svenska intressen utomlands, kan såsom en fristående medalj lämpligen behålla denna karaktär och bandet, men även göras tillgänglig för utlands-svenskar.

Mot. 1987/88
K816



Hemställen

Med hänvisning till det anförda hemställs
att riksdagen hos regeringen begär förslag om en ny förtjänstorden.

Stockholm den 26 januari 1988

Siri Häggmark (m)